

**ОРГАНІЗАЦІЯ І ТАКТИКА
НЕСЕННЯ СЛУЖБИ НА
БЛОКПОСТАХ
ПІДРОЗДІЛАМИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
УКРАЇНИ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ
СПРАВ УКРАЇНИ**

**ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

***С. В. АЛБУЛ, С. О. КУЗНІЧЕНКО,
В. В. ЮЛДАШЕВ***

**ОРГАНІЗАЦІЯ І ТАКТИКА НЕСЕННЯ
СЛУЖБИ НА БЛОКПОСТАХ
ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Одеса – 2022

УДК 35.088+342.951 (477)

ББК 67.410.212

Рекомендовано до друку Навчально-методичною радою
Одеського державного університету внутрішніх справ.

Протокол від 13.03.2022 р. № 5

А-454

**Організація і тактика несення служби на блокпостах
підрозділами Національної поліції України : методичні
рекомендації / С. В. Албул, С. О. Кузніченко, В. В. Юлдашев.**
Одеса: ОДУВС, 2022. 48 с.

У методичних рекомендаціях визначено порядок організації і тактики дій нарядів Національної поліції України під час несення служби на блокпостах. Автори надають рекомендації щодо облаштування блокпостів, вимог до оборонних споруд, розстановки особового складу, визначають особливості організації несення служби при ускладненні обстановки.

Для працівників Національної поліції України, а також викладачів, слухачів і курсантів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання МВС України.

УДК 35.088+342.951 (477)

ББК 67.410.212

**Албул С.В., Кузніченко С.О.,
Юлдашев В.В., 2022 ©
ОДУВС, 2022 ©**

З М І С Т

Вступ.....	4
Розділ 1. Блокпост: загальні відомості.....	5
Розділ 2. Обов'язки особового складу блокпосту.....	8
Розділ 3. Облаштування блокпосту.....	12
Розділ 4. Організація несення служби на стаціонарному блокпосту.....	23
Розділ 5. Організація служби на рухомому (мобільному) посту.....	35
Розділ 6. Тактика дій з відбиття нападу на блокпост...	39
Додатки.....	42

ВСТУП

24 лютого 2022 року розпочалася відкрита, повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти незалежної України, яка супроводжується бойовими діями по всій території нашої країни.

У ході виконання службових завдань із захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України особовий склад підрозділів Національної поліції України задіяний для виконання різноманітних бойових завдань, зокрема і несення служби на блокпостах. Щоб виконати поставлені завдання вчасно та без людських втрат, кожен працівник та керівник підрозділу повинен мати чітку уяву про те, як облаштувати блокпост, організувати його роботу, і яких правил потрібно дотримуватися під час виконання службових обов'язків пов'язаних із несенням служби на блокпосту.

Сподіваємось, що методичні рекомендації сприятимуть якісній організації несення служби на блокпостах працівниками Національної поліції України.

У роботі надаються рекомендації щодо облаштування блокпостів, вимог до оборонних споруд, розстановки особового складу, визначено особливості організації несення служби при ускладненні обстановки.

Матеріали можуть бути використані при проведенні занять з тактико- спеціальної підготовки зі слухачами і курсантами закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання МВС України, а також при підготовці працівників Національної поліції України, які залучаються до виконання службово-бойових завдань.

РОЗДІЛ 1.

БЛОКПОСТ: ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Блокпост – це обладнане в інженерному відношенні місце або ділянка місцевості, на якій виконує службово-бойові завдання підрозділ, призначений для безперервного контролю за рухом транспорту і людей на дорогах, в'їздах (виїздах) до населених пунктів, станціях, портах під час блокування (ізоляції) району надзвичайного стану, району проведення спеціальної операції, району бойових дій, здатний самостійно тримати кругову оборону.

Блокпости встановлюються з метою: перевірки, огляду та реєстрації руху людей, майна та транспортних засобів у зоні відповідальності; запобігання незаконному перевезенню зброї, боєприпасів та вибухових речовин, а також вільному пересуванню противника, ДРГ, осіб оголошених у розшук; блокування місцевості і припинення або обмеження руху у відповідності до визначеного порядку.

Блокпости поділяються на **стаціонарні (постійні)** і **рухомі (мобільні)**, крім того можуть розгортатися **тимчасові**. Блокпости також відрізняються рівнем огляду, який вони повинні проводити (всі особи та засоби пересування або вибіркові огляди).

Стаціонарний (постійний) блокпост розміщується на основних шляхах, на перетині доріг або на в'їзді в контрольований район або місто та складається із декількох охоплених єдиним задумом споруд та інженерних укріплень. Такі блокпости обслуговуються цілодобово й особовий склад на них знаходиться постійно. Такий блокпост має бути здатен самостійно витримати кругову оборону.

Тимчасовий блокпост може бути виставлений пішим або моторизованим патрулем на короткий проміжок часу. Місцезнаходження тимчасового блокпосту залежить від обставин, які склалися в ході оперативної обстановки. Місце вибирається так, щоб пост неможливо було об'їхати - біля залізничного переїзду, на ділянці дороги з глибокими кюветами, та в інших місцях, де транспорт з

підозрюваними не зможе швидко розвернутися та від'їхати. Місцевість навколо має бути відкрита для кругового обстрілу та повинна добре проглядатися.

При виконанні завдань на більшості стаціонарних блокпостів задіюються, як правило, взвод, який складається, як мінімум, з трьох відділень, кількість особового складу на інших блокпостах залежить від загроз, визначених завдань та умов обстановки.

Основними *завданнями* блокпосту є повне або часткове блокування в'їзду (виїзду) в окремі місцевості, попередження ввозу (вивозу) в них зброї, боєприпасів та інших заборонних засобів, що можуть бути використані для протиправної діяльності, демонстрація військової присутності («демонстрація прапора»), спостереження і збір інформації від місцевого населення

Крім того на блокпост покладається наступні завдання: огляд і перевірка людей, транспорту і вантажів, що перетинають зону роз'єднання (буферну, контрольовану, демілітаризовану зону); запобігання проникнення порушників і незаконної доставки зброї, боєприпасів, вибухових речовин; блокування руху транспорту і людей (часткового чи повного); затримання громадян і транспортних засобів, що порушують встановлений режим поведінки; спостереження за місцевістю; контроль комунікацій.

Блокпости зазвичай встановлюються в районах напруженості. Вони бувають постійними або тимчасовими. Блокпост переважно влаштовується за кутами будівель, на поворотах дороги, або за схилами пагорбів, щоб використовувати елемент несподіванки.

Стаціонарні (постійні) розташовуються на перехрестях доріг, поблизу мостів, у вузьких долинах, на в'їздах (виїздах) у зону роз'єднання (буферну, контрольовану, демілітаризовану зону), на важливих ділянках шляхів комунікацій і функціонують цілодобово. У залежності від віддалення блокпостів від місць дислокації підрозділу, наряд для несення служби на стаціонарному блокпосту може призначатись на термін **до 3 діб**, а при необхідності – і на більш тривалий термін.

Рухомі (мобільні) блокпости розташовуються в місцях, які не контролюються стаціонарними блокпостами, мета їх дій полягає в зміцненні контролю (раптового/неочікуваного) та недопущенні неконтрольованого проникнення осіб і перевезення зброї, наркотичних речовин і контрабанди з однієї зони в іншу. До складу рухомого блокпосту входить не менше посиленого взводу на транспортних засобах з належним озброєнням, які повинні мати чіткі розпізнавальні військові знаки. Місце розташування вибирається так, щоб це несподіванкою для людей та транспортних засобів, що пересуваються. Рухомий блокпост, як правило, функціонує в межах деякого часу. Після того, як його положення стає відомо і ефект дії зменшується, він знімається. Рухомі блокпости виконують завдання у взаємодії з іншими блокпостами і СП, несподівано зупиняючи автомобілі та осіб на короткий час для швидких оглядів. Вони повинні знаходитися у постійному полі зору спостережних постів, з метою їх підтримки забезпечуються переносними загородженнями і щитами з написами, як для стаціонарних блокпостів.

Тимчасовий блокпост може встановлюватись, як правило, пішим патрулем для перевірки осіб і транспорту на певній ділянці дороги, після чого він продовжує виконання завдань патрулюванням.

РОЗДІЛ 2.

ОБОВ'ЯЗКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ БЛОКПОСТУ

Начальник (командир) блокпоста зобов'язаний:

- приймати рішення на виконання завдань під час несення служби на блокпосту, а саме: усвідомити завдання, вивчити місцевість, оцінити загрози, визначити необхідний склад сил та засобів необхідних для виконання завдання (кількість особового складу, боєприпасів, індивідуальних засобів захисту, продуктів харчування та питної води, засобів зв'язку з запасними батареями (в достатній кількості для забезпечення стійкого зв'язку зі штабом, внутрішнього зв'язку між групою огляду, групою прикриття та резервом, а також засобів зв'язку сумісних з повітряними засобами медичної евакуації та повітряної підтримки), шанцевого інструменту, засобів для обладнання блокпосту в інженерному відношенні (при чому визначити які роботи з інженерного обладнання вогневих та захисних позицій будуть обладнані силами підрозділу а які роботи мають бути виконані іншими силами та засобами), підготувати (доотримати) засоби надання першої медичної допомоги та евакуації, комплект для позначення вертолітного майданчика (оранжеві дими, жезл, окуляри маршалера, світло відбивний жилет, літера Н на тканинній основі, радіостанція для налагодження зв'язку з екіпажем повітряного засобу), оптичні прилади (біноклі, прилади нічного бачення, тепловізори), засоби для евакуації пошкодженої техніки, відпрацювати попередню схему охорони та оборони блокпосту, схему зв'язку, сигналів управління та оповіщення, організувати підготовку особового складу, визначити час та місце проведення огляду готовності підрозділу до виконання завдання;
- відпрацювати бойовий наказ в якому детально визначити порядок висування до блокпосту (побудову

колони, порядок завантаження в транспортні засоби засобів МТЗ, порядок здійснення доповідей під час руху в визначених контрольних точках та в екстрених ситуаціях), його розгортання, організацію охорони та оборони, обладнання в інженерному відношенні, порядок несення служби на блокпосту (розподіл по змінам та групам), порядок зв'язку та взаємодії, порядок виклику медичної евакуації, виклику повітряної та артилерійської підтримки, порядок виклику підрозділу негайного реагування (вказавши частоти, та позивні), порядок дій в позаштатних ситуаціях і т.і.;

- провести постановку завдань на карті (макеті місцевості);

- провести необхідні тренування в порядку дій особового складу під час виникнення позаштатних ситуацій під час здійснення маршу до місця розгортання блокпосту а також під час несення служби безпосередньо на блокпосту;

- в визначений час провести огляд готовності особового складу, озброєння, та інших матеріально технічних засобів які перераховані вище та інших засобів необхідних для виконання завдання;

- у визначений час у визначеному місці побудувати колону, перевірити зв'язок з транспортними засобами колони та з вище стоячим штабом

- (черговим підрозділу), провести заключний інструктаж особового складу в ході якого визначити порядок руху (швидкість, інтервали), сектори ведення вогню та спостереження, нагадати порядок дій під час потрапляння в засідку та інших позаштатних ситуаціях, нагадати наступність командування в разі загибелі командира, організувати заряджання зброї та розпочати рух, доповіді про обстановку здійснювати в ході маршу в визначених контрольних точках черговому підрозділу, у випадку виділення повітряного ескорту колони,

координувати з черговим або безпосередньо з екіпажем повітряного засобу (в залежності від того яким чином була організована взаємодія) дії повітряних засобів перед подоланням колоною небезпечних ділянок дороги;

- з прибуттям в визначене місце розгортання блокпосту здійснити доповідь черговому та негайно приступити до організації кругової оборони та одночасного розгортання блокпосту у відповідності до схеми блокпосту, організувати його підготовку в інженерному відношенні та приступити до виконання визначених завдань в складі визначених груп та змін у відповідності до прийнятого рішення. Особлива увага приділяється належній організації кругової оборони, обладнанню основних та додаткових вогневих позицій для техніки та особового складу які б мінімізували їх вразливість та забезпечували б найефективніші сектори ведення спостереження та стрільби;

- здійснювати реєстрацію у відповідному журналі перевірених транспортних засобів та людей, у визначений час здійснювати доповіді про обстановку черговому підрозділу;

- не допускати на блокпост сторонніх осіб, вимагати від особового складу належного виконання обов'язків;

- періодично (в разі можливості) проводити тренування у порядку дій особового складу на ту чи іншу загрозу які можуть мати місце під час виконання завдання.

Особовий склад блокпосту зобов'язаний:

- перед виконанням завдання підготувати індивідуальне спорядження, засоби захисту, штатну та колективну зброю, засоби зв'язку та спостереження, підготувати (доотримати) інші необхідні засоби необхідні для виконання завдання (боєприпаси, шанцевий інструмент, фортифікаційні засоби, ліхтарі, документація, засоби індивідуальної та колективної гігієни, питну воду та продукти

харчування, комплекти виклику засобів повітряної евакуації та позначення себе на місцевості (дими тощо), засоби маскування, запасні батареї, ПММ і т.і;

- знати межі блокпосту; твердо знати завдання, обстановку і місцевість, що прилягає до блокпосту, план охорони та оборони, порядок дій в позаштатних ситуаціях, та порядок дій під час несення служби на блокпосту в складі груп обшуку, прикриття та резервної групи;

- негайно здійснити розгортання блокпосту у відповідності до завчасно складеної схеми при цьому з прибуттям на місце встановлення блокпосту частиною особового складу негайно забезпечити належну бойову охорону, обладнати фортифікаційні споруди (окопи, укриття і т.і) які

- забезпечуватимуть кругову оборону та зменшать до мінімуму вразливість особового складу та озброєння, не зменшуючи пильність та спостереження за місцевістю, забезпечити пропускний режим;

- припиняти порушення громадського порядку на визначеній території; у разі виявлення зброї, боєприпасів та вибухових речовин, невідкладно доповідати старшому блокпосту, вжити заходи щодо затримання даних осіб до приїзду слідчо-оперативних груп та відповідних спеціалістів вибухотехніків;

- чемно розмовляти з людьми, не забороняти водію розмовляти з пасажирами; ввічливо просити осіб виконувати те, що треба, підвищувати голос;

- бути ввічливим під час особистого огляду громадян та транспорту, по можливості застосовувати металопрошукачі та дзеркала для догляду транспортних засобів;

- бути спокійним, незалежно від власного почуття; завжди бути одягнутим згідно з вимогами порядку носіння форми одягу.

Особовий склад блокпосту має право:

- перевіряти паспорти й інші документи, що засвідчують особу, здійснювати огляд транспортних засобів;
- затримувати автотранспорт і осіб, які вчинили правопорушення;
- у разі виявлення осіб, ТЗ які належать до ЗСУ та які підозрюються у скоєнні кримінального правопорушення здійснювати затримання та організувати їх передачу представникам ВСП.
- переслідувати осіб, які підозрюються у здійсненні кримінальних правопорушень і які чинили опір особовому складу;
- застосовувати зброю у відповідності до законодавства України.

Разом із тим, особовому складу блокпосту забороняється:

- залишати розташування блокпосту;
- вступати в розмови зі сторонніми особами без службової необхідності;
- приймати і передавати будь-кому будь-які предмети;
- залишати зброю і боєприпаси без догляду, чи передавати їх будь-кому;
- досилати без необхідності патрон у патронник;
- кричати або виявляти нетерплячість, виражати будь-яку огиду.

РОЗДІЛ 3. ОБЛАШТУВАННЯ БЛОКПОСТУ

Як стверджують фахівці, доволі складно знайти два схожі між собою блокпости, оскільки всі вони облаштовуються відповідно до ситуації, ландшафту та особливостей оперативної ситуації. Також суттєво впливають на планування блокпосту ресурсні можливості

підрозділу в період його облаштування.

Блокпост в інженерному плані має бути належним чином облаштований. Зокрема, мають бути передбачені різноманітні інженерні загородження, пастки та перешкоди. Блокпост краще влаштовувати в місці з хорошим оглядом, щоб машина, котра потрапила в зону видимості не мала можливості повернути, з'їхати з дороги або об'їхати блокпост так, щоб її не було видно з блокпосту.

В залежності від визначених завдань на блокпосту встановлюються:

- 1-2 буферні зони обмеження швидкості руху, яка має забезпечити примусове зменшення швидкості автомобіля до 5-10 км/г;

- зона догляду автотранспорту, вантажів та окремих осіб, на якій організовуються пости: перевірки документів; огляду автотранспорту та багажу. У разі потреби для перевірки вантажних автомобілів може організовуватися окрема зона догляду вантажівок;

- зона поглибленого догляду автотранспорту, багажу та окремих осіб;

- вогневі позиції (пости) для груп вогневого прикриття. У разі потреби можуть організовуватися скриті вогневі позиції (секрети) за межами блокпосту;

- КП командира блокпосту, на якому встановлюються засоби зв'язку, розміщується необхідна документація тощо. Він повинен знаходитися на відстані 15—30 метрів від дороги, що забезпечує вогневе прикриття під час огляду транспортних засобів;

- місця прийому їжі та відпочинку для особового складу вільної зміни блокпосту. Забороняється прийняття їжі та відпочинок в інших невизначених місцях.

Під час облаштування блокпосту перевіряються усі

підходи до нього, особлива увага звертається на вогневі позиції, які можуть бути використані для ведення снайперського вогню по блокпосту. Найбільш загрозливі напрямки можуть прикриватися сигнальними мінами і ракетами. На випадок збройного нападу блокпост належним чином обладнується в інженерному відношенні для ведення кругової оборони, а також для захисту від снайперського вогню противника.

Перевірка цивільних осіб, які прибувають на блокпост, а також пасажирів автотранспорту здійснюється окремо. Для цього створюється окремий коридор та виділяється закрите місце для проведення персонального обшуку (за згодою).

Для обмеження швидкості руху на блокпосту і виключення можливості його об'їзду на дорожньому полотні і на узбіччях установлюються перешкоди.

Досвід роботи правоохоронних органів та військових засвідчив, що на більшості блокпостів використовуються 3 бетонні блоки з одного боку блокпосту та 3 блоки з іншого, тобто на кожному напрямку дороги. Один розташований праворуч дороги за рухом, другий з ліворуч, а третій - знову з правого боку. Таке розташування блоків не дозволяє водієві на великій швидкості проїхати території, що контролюється нарядами блокпосту. Також можуть бути використані дерев'яні ящики від боєприпасів заповнені чимось важким (пісок, земля тощо), або колеса (шини) від автівок.

Навколишня територія блокпосту повинна бути очищена від чагарників і сторонніх предметів. Прожектори не повинні освітлювати і засліплювати особовий склад блокпосту.

Для укриття особового складу на блокпосту обладнується сховище (бункер), а також місця для відпочинку, прийому їжі, умивання і відхоже місце.

Для техніки готується укриття. Як правило, для

укриття техніки можуть використовуватись кам'яні стіни або окопи.

По обидва боки від дороги при під'їзді до посту за 300 – 150 м встановлюються інформаційно-вказівні знаки, знаки обмеження швидкості руху і за 100 – 50 м знак зупинки.

Поруч з блокпостом обладнується майданчик огляду по можливості – з оглядовою ямою чи естакадою. Майданчик обладнується таким чином, щоб цілком виключити можливість з'їзду з неї без дозволу старшого посту. Крім цього обладнується місце для утримання затриманих.

У нічний час ділянка дороги поблизу блокпоста має освітлюватися. Для зупинки автотранспорту в нічний час військовослужбовці забезпечуються жезлами, що світяться (ліхтариками).

На відстані 100 – 150 метрів від кордону блокпосту встановлюються світловідбивачі та щити з написом: “Ви в'їжджаєте в заборонену зону. Знизити швидкість до 5 км/г. Будь ласка, приготуйте Ваші документи”. Межі об'єкта позначаються табличками з надписом “Стій! Стріляють! Заборонена зона!”.

Навколо блокпосту повинні бути передбачені наступні перешкоди:

- колючий дріт або дротяна спіраль мають захищати блокпост з усіх боків за винятком одного вузького проходу. Цей прохід повинен прикриватись кулеметом. Висота дротяного загородження не повинна перевищувати рівня спостереження. Колючий дріт або дротяну спіраль потрібно встановити на дорозі і навколо зовнішнього периметра блокпоста, щоб запобігти ворожим діям ззовні комплексу;

- для блокування руху повинен бути передбачений великий важкий, але в той же час такий, що швидко

опускається шлагбаум (рухомий бар'єр);

- мають бути передбачені настили з шипами або виступи дорожнього покриття, спеціальні засоби для примусової зупинки транспортних засобів. Якщо є можливість пересування важкої техніки супротивника через територію блокпосту, необхідно передбачити застосування мобільного мінування шляху, для чого використовують декілька зціплених протитанкових мін;

- між лінією очікування машин і головною дорогою встановлюється загородження з колючого дроту;

- на кожному напрямку руху дороги розміщуються великі бетонні блоки;

- по периметру блокпосту повинні бути розташовані сигнальні ракети, що запускаються пристроями натяжної дії, або інші засоби попередження наближення противника;

- довкола блокпосту повинно бути вирублено рослинність, також засипані або залиті відпрацьованим маслом (мазутом) ямки і впадини;

- для зупинки транспорту повинні бути передбачені настили з шипами або виступи дорожнього покриття, для обмеження швидкості руху;

- прожектори встановлюються так, щоб не засліплювати особовий склад блокпосту.

- в міських умовах блокпост повинен мати групу прикриття, розташовану на дахах довколишніх будинків.

Фортифікаційне обладнання блокпостів здійснюється з використанням захисних та маскувальних властивостей місцевості, підручних будівельних матеріалів (залізобетонних блоків, цегли, різних металоконструкцій), мішків з піском (землею) і т.і. Обов'язковим є врахування

погодних умов.

Певні вимоги висуваються щодо оборонних споруд на території блокпоста. Позиція БМД (БМП, БТР) повинна бути організована тактично грамотно, переважно вище дороги і на відстані приблизно 30-60 м від неї. Обладнання часткового перекриття позиції для БМД (БМП, БТР) дратові сітки (паркани з ланцюгових ланок) повинні знаходитися на відстані 15 – 20 м перед позицією БМД (БМП, БТР), щоб запобігти нападу гранатометників на БМД (БМП, БТР) з відстані враження. Слід наголосити, що статична техніка на відкритій місцевості є вразливою для обстрілу з гранатометів.

Для облаштування замаскованих позицій броньованої техніки обираються ділянки території, де серед інших об'єктів місцевості контури бойової техніки будуть непомітними. На відкритій місцевості бойову техніку «закопують у землю» і додатково маскують наявними засобами. Навіть за умов маскування бойова техніка повинна мати змогу виїхати із своєї позиції та маневрувати залежно від обставин або змінювати замасковані позиції.

При цьому, під час спорудження укріплення необхідно враховувати наступне:

- укріплення повинне знаходитися на відстані не менше 15-30 метрів від дороги. Ця відстань не повинна перевищувати відстань, на якій поліцейський, який оглядає транспортний засіб може перемовлятися з поліцейським, який його прикриває;

- стіни укріплення повинні бути куленепробивними кулею калібру до 12,7 мм;

- амбразури повинні забезпечувати кругову оборону;

- вхід в укріплення повинен бути виконаний у вигляді кругового коридору, щоб захищати від ручних гранат;

- на всіх амбразурах і отворах повинні бути передбачені дротяні огорожі для захисту від ручних гранат, а особовий склад мав можливість спостерігати обстановку і вести вогонь.

На блокпосту, як правило, обладнається: 2-3 окопи на відділення, одиночні окопи на двох-трьох стрільців, ходи сполучення, капоніри для бойової техніки (БТР, БМП, БМД), вогневих засобів (АГС-17, мінометів і т.ін.) на основних і запасних позиціях, укриття для автомобілів і спеціальних машин, а також споруди із залізобетонних блоків (інших будівельних матеріалів) для прикриття приміщення для розміщення особового складу, туалету і т. д. Сама будівля, де розміщується особовий склад, готується до кругової оборони і відбиття нападу, а також до захисту працівників від обстрілів. Її вікна закидаються мішками з піском, землею, а підвальні приміщення готуються як укриття від артилерійського вогню.

Усередині периметра блокпосту повинен бути туалет і ємність з великою кількістю питної води і водою для господарчих потреб. У осінньо-зимовий період приміщення блокпосту необхідно облаштувати грубами.

Важливу роль в організації несення служби на блокпості мають інженерні загородження призначені для запобігання прихованого підступу противника, ускладнення їх пересування, унеможливлення маневру, а також нанесення їм максимальних втрат. Інженерні загородження на підступах до блокпосту влаштовуються в поєднанні з природними перешкодами, рельєфом місцевості й системою вогню. На прихованих підступах до блокпосту встановлюються сигнальні й бойові міни у поєднанні з невибуховими загородженнями (завали з підручних матеріалів, малопомітних дротяних загороджень та інші). Надалі встановлюються дротяні загородження (паркани, їжаки, спіралі, рогатки і т.д.) і попереджувальні знаки.

Найбільш імовірні шляхи, по яких цивільні особи можуть ненавмисно зайти на заміновану територію необхідно захищати колючим дротом, сіткою-рабіцею чи

іншим надійним загородженням.

Не треба забувати про попереджувальні таблички з написами українською та російською мовами – «Стій», «Відео-фотозйомка заборонена»,

«Використання автомобільних відео регістраторів заборонено», «Вимкніть двигун» тощо. Таблички в деяких випадках відіграють роль сильної психологічної зброї. Поставлені на короткий час, такі таблички, на напряму очікуваного прориву дезорієнтують супротивника.

Несення служби на блокпостах здійснюється безперервно. Зміна працівників спостережних постів проводилася за графіком. У разі раптового нападу особовий склад блокпосту діє відповідно до бойового розрахунку, який доводився до всіх працівників при проведенні цільового інструктажу.

При отриманні сигналу про напад на блокпост начальник наряду, організовує кругову оборону, доповідає про обстановку керівництву, висилає підкріплення, вживає необхідних заходів для відбиття нападу.

На блокпосту має міститися відповідна документація і оснащення (приблизний перелік):

- інструкції щодо несення служби на блокпосту;
- карта району спостереження з позначеними на ній районами особливої уваги;
- панорамні фотографії або схеми із позначенням характерних місцевих предметів та відстаней до них;
- журнал реєстрації спостережень;
- графік чергування;
- інструкції про порядок застосування зброї, оповіщення і підйому за тривогою, план охорони та оборони;

- план евакуації, дій під час пожежі, затримання порушників і їх конвоювання, щодо застосування і обслуговування наявної техніки й обладнання;

- довідник із зображеннями військової техніки противника, а також типове обмундирування і знаки розпізнавання;

- бланки повідомлень і доповідей;

- перелік ступенів бойової готовності;

- таблиці (картки) зв'язку, в якому вказані позивні, частоти, та час доповідей;

- зразки перепусток, посвідчень особи міжнародних організацій;

- список та фото розшукуваних осіб та транспортних засобів.

- прилади нічного бачення, тепловізори, біноклі;

- радіостанції і телефонні апарати з відповідними таблицями частот і переговорних таблиць;

- ракетниці з комплектом ракет різних кольорів, ручні гранати, сигнальні міни, гранати зі сльозоточивим газом, димові шашки (обов'язково оранжевого кольору), боєприпаси до табельної особистої зброї;

- запаси сухих пайків і питної води, індивідуальних медичних пакетів і медикаментів від різних хвороб, акумуляторних батарей.

- джерело автономного електроживлення потужністю, яка забезпечує роботу прожекторів і засобів зв'язку, та засоби пожежогасіння; колючий дріт, матеріал для створення загороджень на загрозливих напрямках.

Блокпост має бути здатним захистити себе протягом часу необхідного для прибуття допомоги (підкріплення).

Крім особистої зброї поліцейських на блокпосту повинен бути створений значний запас боєприпасів на випадок ведення оборони, включаючи гранати, сигнальні та освітлювальні ракети, трасуючі боєприпаси, дими, (включаючи оранжевого кольору для зустрічі засобів повітряної медичної евакуацію і т.і), ручні димові гранати (білого або чорного кольорів), сигнальні міни тощо. Підступи до посту повинні бути розчищені для створення широкого сектору обстрілу та спостереження.

На кожному блокпосту у старшого повинні бути відомості про розташування найближчих до його блокпосту сусідніх блокпостів та підрозділів ЗСУ та територіальної оборони. Встановлений порядок організації зв'язку між ними, сигнали розпізнавання та взаємодії, узгоджений порядок спільних дій та попередження про напад, тощо. Визначені основні та запасні маршрути висування, відходу або евакуації поранених, виводу (вивозу) затриманих осіб.

Маскування блокпосту має за мету приховати дійсне його розташування від візуальної, оптичної, радіолокаційної і повітряної розвідки противника і ввести його в оману відносно побудови бойового порядку і дій підрозділів. Маскування організовується старшим блокпоста відповідно до отриманого бойового завдання, вказівок щодо маскування старшого командира. Воно здійснюється постійно і, як правило, самостійно. Маскування досягається: використанням маскуючих властивостей місцевості, предметів, темного часу

доби та інших умов обмеженого бачення; використання табельних засобів маскування, місцевих матеріалів і аерозолів (димів); фарбуванням озброєння та військової техніки під фон навколишньої місцевості; дотриманням правил радіо дисципліни і радіообміну; збереженням колишнього режиму діяльності при зміні підрозділів і підготовці до виконання нового бойового

завдання; суворим виконанням вимог маскувальної дисципліни; своєчасним виявленням і усуненням демаскуючих ознак.

Під час облаштування блокпоста важливим елементом його безпеки та функціональності є налагодження якісного зв'язку. Блокпост повинен мати надійний основний та дублюючий зв'язки з іншими підрозділами та органами Національної поліції. Якщо сусідні опорні пункти розташовані в зоні видимості, то слід розробити схему дублювання радіосигналів за допомогою сигнальних ракет чи інших умовних сигналів. Це важливо з огляду на те, що у разі спроби нападу на блокпост радіозв'язок може приглушуватися. Також слід обмінятися номерами мобільних телефонів із керівництвом сусідніх блокпостів. Доцільно мати на блокпості декілька карток мобільних операторів, що надають послуги мобільного зв'язку саме у цій місцевості.

У нічних умовах необхідно чітко дотримуватись світломаскування, правильно організовувати освітлення місцевості, не допускати підсвічування важливих елементів оборони блокпоста, комунікацій, елементів життєзабезпечення та побуту. У нічний час потужні освітлювальні ліхтарі повинні бути спрямовані у напрямках доріг, що контролюються. Доцільно облаштувати прожектор так, щоб його можна було вмикати за необхідності уразі наближення транспортного засобу у нічний час. Промінь прожектора не повинен демаскувати оборонні позиції блокпоста та має бути доволі вузькоспрямованим на об'єкт контролю (транспортний засіб чи людину). Корпус потужного ліхтаря доцільно захистити від розбиття осколками, кулями, тощо. Зважаючи на ситуацію та планування блокпоста доцільно обкласти прожектор мішками з піском чи розташувати його убійниці бліндажу. В умовах бойових дій із особовим складом блокпоста необхідно провести

додатковий інструктаж щодо правил та вимог користування особистими ліхтариками та застосування світлофільтрів, проаналізувати ситуацію із застосуванням мобільних телефонів та інших пристроїв, що можуть підсвічувати обличчя.

РОЗДІЛ 4.

ОРГАНІЗАЦІЯ НЕСЕННЯ СЛУЖБИ НА СТАЦІОНАРНОМУ БЛОКПОСТУ

Для виконання завдань командир блокпосту проводить бойовий розрахунок підрозділу і призначає:

- чергову зміну, яка здійснює нагляд за транспортом та громадянами;
- зміну, що знаходиться в резерві;
- нічну зміну;
- осіб, котрі займаються роботою за своєю спеціальністю.

Командир (старший) чергової зміни складає графік змін і відпочинку так, щоб декілька осіб вели спостереження, інші забезпечували охорону, а також відпочивали. Спостерігач, отримавши завдання, розпочинає спостереження з детального вивчення місцевості і визначення відстані до орієнтирів, предметів на місцевості у визначеному секторі. Місцевість, за якою ведеться спостереження поділяється на сектори для якісного спостереження, та швидкої доповіді. Зміна, що знаходиться в резерві, обслуговує техніку, озброєння, знаходиться в готовності у разі тривоги зайняти визначені оборонні позиції. Зміна, що відпочиває, займається повсякденною діяльністю на посту, відпочиває, готується до несення служби.

Для несення служби особовий склад блокпосту розподіляється на чергові зміни з розрахунку 2/3 особового

складу виконують обов'язки, 1/3 відпочиває.

Для виконання завдань особовий склад, який призначений для несення служби на блокпосту, поділяється на наступні групи:

- управління;
- перевірки документів і огляду транспортних засобів (поділяється на підгрупу попереднього огляду та підгрупу поглибленого огляду);
- прикриття (поділяється на підгрупу охорони та підгрупу підтримки);
- застосування спеціальних засобів і управління мінно-вибуховими загородженнями;
- та резервну групу (відпочинку).

У встановлений час особовий склад блокпосту приступає до несення служби з перевірки транспортних засобів, перевезення вантажів і людей. Зони огляду і очікування повинні бути позначені білими смугами (спеціальними щитами) або дорожніми конусами.

Осіб та транспортні засоби, які долають блокпост, перевіряють для встановлення ідентичності документів і запобігання перенесення або провезення через блокпост заборонених предметів та речовин. Перевірку дозволяється проводити різними способами (перевірка документів, обшук людей та техніки).

Особи, які перетинають блокпост, пред'являють документи, що засвідчують особу. Зразки документів, що дозволяють в'їзд у вказані зони, повинні знаходитися на блокпосту. При перевірці місцевого населення проводиться обов'язкова його реєстрація. При цьому в книгу реєстрації заносяться наступні дані: час, повне ім'я, маршрут руху.

При перевірці місцевого населення перш за все перевіряються підозрілі особи, які мають незвичайний

одяг, ведуть себе неадекватно, плутаються у відповідях на прості запитання тощо. Огляд людей здійснюється шляхом обшуку. Його проведення група огляду має здійснювати проглажуванням по одягу, а не поплескуванням. Окрема увага приділяється нижнім частинам тіла. Обов'язковими для перевірки є головні убори, черевики, широкі штани, багаж. При проведенні обшуку доцільно використовувати металошукачі (датчики), які виявляють металеві предмети.

Жінки оглядаються тільки військово-службовцями жінками, у випадку коли їх немає – тільки технічними засобами в спеціально відведеному для цього приміщенні. Якщо в того, кого оглядають, знайдена зброя, боєприпаси, вибухові речовини, вона вилучається, а сама людина підлягає передачі відповідним органам.

При перевірці транспортних засобів здійснюється паспортний контроль водія та пасажирів та документи на транспортний засіб водія, особлива увага приділяється автомобілям, в яких знаходиться одна людина. Транспортні засоби підлягають повному обшуку на предмет перевезення зброї та вибухових речовин. При значному русі можна перевіряти тільки кожний третій автомобіль, автомобілі тільки одного типу чи ті, які рухаються в одному напрямку.

Автомобілі для огляду допускаються на територію блокпосту по одному. Поки перший на черзі автомобіль оглядається, інші з виключеними двигунами, очікують огляду на відстані не ближче 30-50 метрів, під спостереженням підгрупи прикриття блокпосту. За сигналом автомобіля, який перевіряється, або знаком руки поліцейського групи огляду, водій наступного транспортного засобу запускає двигун, повільно під'їжджає до зони огляду, пред'являє (пред'являють) посвідчення особи та документи на транспортний засіб. Перш ніж відійти від автомобіля, водій повинен відкрити всі двері, капот і багажник.

Під час огляду автомобіля водій і пасажир знаходяться в зоні очікування, що розташовується не ближче 5 метрів від автомобіля, що перевіряється. Ця зона також знаходиться під спостереженням підгрупиохорони.

При перевірці автомобіля в якому знаходиться значна кількість осіб, персонал блокпосту пропонує, при необхідності, всім вийти з машини. Проводить огляд кожної людини і відводить їх у бік, не ближче 10 м від машини, після цього проводиться огляд транспортного засобу на наявність зброї та вибухових пристроїв.

Слід наголосити, що всі автомобілі, які очікують огляду, мають бути зупинені на безпечній відстані від блокпосту і повинні постійно знаходитись під спостереженням.

Водія і пасажирів просять показати їх посвідчення особи і просять вийти (в разі необхідності) з автомобіля. Пасажири відводяться приблизно за 10 м (не менше 5 м) від автомобіля і перебувають там до закінчення огляду автомобіля під наглядом групи прикриття блокпосту. Перед перевіркою водій відчиняє всі двері, капот і багажник.

При перевірці документів ті, хто перевіряються, повинні усе робити тільки за командою особового складу блокпосту і нічого за власною ініціативою.

Документи для перевірки приймаються через опущене вікно, з машини ніхто не повинен виходити.

При необхідності детального огляду після команди: "Виходити з машини по одному з піднятими або витягнутими вперед руками!", відійти трохи убік.

Особа примушується сісти на землю, обшукується і далі її контролює той, хто страхує, після чого проводиться обшук наступного пасажир. Особам забороняється до обшуку сходитися разом та спілкуватися, у цьому випадку заборонений предмет може бути передано один одному.

Пильність не можна втрачати ні на секунду. Стежте

бічним зором за обстановкою, стежте за руками того, хто перевіряється, за всіма його рухами, як він дістає документи, як подає, як відкриває багажник для огляду, що знаходиться в багажнику, як реагують і поведуться пасажирки. Оглядаючи багажник, знаходьтеся праворуч.

Особливу увагу необхідно приділяти автомобілям, в яких знаходиться одна людина. При перевірці автомобіля, в якому знаходиться багато людей, вимагати від водія вимикати двигун і всім виходити з машини (водій має відкрити всі двері, капот і багажник), провести огляд кожної людини і відвести їх в сторону, не ближче 10 м від машини, після цього провести огляд транспортного засобу.

Склад групи, яка перевіряє одну одиницю автотранспорту, повинен бути не менш ніж 3 чоловіки, з яких один – перевіряє документи, другий – підстраховує, третій – з автоматом напоготові.

Необхідно зазначити, що той працівник поліції, який перевіряє, підходить до автотранспорту по ходу *праворуч*.

Перевіряючий голосно подає команду: “Залишатися на місцях. Не виходити. Двері не відкривати. Заглушити двигун!” Відкритих дверей треба уникати і документи приймати для контролю тільки при опущеному боковому склі. Особи, що перевіряються всі дії повинні робити тільки по вашій команді і нічого за власною ініціативою. Не дозволяйте їм самостійно виходити з машини і наближатися до вас.

При необхідності огляду багажника водієві пропонується вийти з машини і відкрити багажник. Перевіряючий знаходиться обов’язково праворуч від водія на безпечній від фізичного нападу відстані – метр, півтора, сам в багажник не лізе, всі предмети, що знаходяться в багажнику, йому по команді показує водій. Потрібно уважно стежити за руками водія. Положення водія – виключно за машиною позаду багажника. Місце перебування старшого поста, який контролює обстановку –

в 4-5 м ззаду і зліва; він контролює водія і ліву сторону автомобіля. Праву сторону контролює той що прикриває.

Раптовість застосування вогнепальної зброї при цьому різко зменшується: у замкнутому просторі автомобільного салону непросто дістати пістолет, а тим більше автомат і підготувати його для стрільби. У такому випадку той, хто перевіряє, діє по обстановці – стріляє сам або падає на землю, різко відкочується назад, та подає цим сигнал для того, хто страхує, який під час перевірки документів знаходиться позаду і збоку від машини і запобігає цим наїзду на нього машини заднім ходом. Автоматник знаходиться на безпечній від автомобіля відстані праворуч і при необхідності вирішує вогнем результат події при спробі противника прорвати заслін.

У випадку загрози використання автомобілів начинених вибухівкою, звертайте особливу увагу на автомобілі тільки з однією людиною.

Якщо пасажирам наказують залишити автомобіль, вони повинні стояти спиною до охоронця (поліцейського, який прикриває того, хто здійснює огляд). Його зброя направлена на пасажирів, але він не виявляє ворожих намірів. Охоронець повинен бути весь час надійно захищений. У випадку виникнення підозри нападу охоронець перезаряджає зброю, як попередження.

Громадяни мають бути попереджені, що при під'їзді автотранспорту до блокпосту в нічний час потрібно знизити швидкість, перекинути світло фар на габаритні вогні, ввімкнути світлову сигналізацію та ввімкнути світло в салоні.

Автомат при несенні служби на блокпосту носять на ремені, перекинутому через голову на ліве плече. Сам автомат знаходиться під правою рукою в горизонтальному положенні. Довжина ремня вибирається такою, щоб автомат можна було вільно прикласти до плеча з ремнем, натягнутим від лівого плеча. Такий спосіб носіння

автомата в даних умовах найбільш зручний, руки при перевірці документів вільні, зброю важче відібрати.

Під час несення служби, **старший групи огляду** відповідає за:

- контроль над всіма діями;
- запитання до водія та пасажирів;
- перевірку документів;
- перевірку даних документів.

Поліцейський, який проводить огляд:

- оглядає салон авто через вікно;
- оглядає поверхню авто;
- оглядає днище авто;
- оглядає силове відділення та багажник.

Слід вказати, що первинний огляд включає в себе: перевірку документів водія та транспортного засобу; перевірку салону через скло; звірку номерів агрегатів; перевірку багажника; перевірку бардачку.

Проводячи огляд автомобілю, транспортний засіб умовно ділиться на 5 зон огляду: салон; ззовні; багажник; силове відділення; днище.

Особливу увагу необхідно звертати на наступні місця:

Відсік двигуна: починайте з однієї сторони і оглядайте. Звертайте увагу на щось незвичайне / нові електричні дроти (можливо під'єднання бомби). Потрібно використовувати дзеркало для огляду днища автомобіля і інших важкодоступних місць.

Пасажирський салон: Сонцезахисні щитки салону, бардачок, кишені у дверях, під сидіннями (особливу увагу звертати на сидіння водія), між сидіннями (шукати електричні дроти, вимикачі), під заднім сидінням, під килимками (шукати електричні дроти), місце біля заднього вікна, двері. Перевірте звукоізоляцію в салоні.

Багажник: Запасна шина і під нею, у тому числі місце кріплення запасного колеса. Весь багаж і пакунки. Звертайте увагу на такі предмети, як газети, конверти, і т.д.

Ходова частина: Бампери, крила і ніші коліс, днище. Під час цього огляду потрібне використовувати дзеркало.

Перевірка вантажу: Якщо можливо, вантажі перевіряються за допомогою тонких металевих штирів. Всі мішки, коробки, сумки розвантажуються і перевіряються. Якщо вантаж - пісок, цемент або гравій і т.і, огляд може зайняти дуже багато часу. Тому транспортний засіб супроводжується до місця, де вантаж може бути розвантажений і перевірений.

При огляді спецтранспорту (автокран, цистерна, фургон тощо), крім того, перевіряються усі завантажувальні люки, кабіна крановика тощо).

Перевіряючи документи, працівник поліції повинен звертати увагу на такі обставини:

- підійти до автомобіля необхідно ззаду, знаходитися збоку в півтора кроках від нього, з урахуванням амплітуди дверей, що відкриваються;

- запропонувати заглушити двигун і включити внутрішнє освітлення. У разі відмови включити освітлення провести огляд салону за допомогою ліхтарика, намагаючись не засліплювати пасажирів. Звернути увагу на підозрілі предмети, наказати перекласти їх поза межами досяжності. Не сідати в машину і не виходити на лінію можливої стрільби підозрюваної особи;

- здійснювати перевірку документів необхідно зі страховкою колеги, який знаходиться за правими дверима автомобіля в п'яти кроках і готовий до застосування вогнепальної зброї;

- підходячи до особи, працівник, який страхує, і працівник, який перевіряє документи, повинні оглянути

зовнішній вигляд одягу і визначитися, чи можлива наявність зброї під одягом особи, в якій перевіряють документи (випуклість на місці внутрішніх кишень піджака, біля поясу, нервово притискання ліктя до тулуба), а також звернути увагу на її психологічний стан (спітніння, тремтіння рук, опускання очей додолу, озирання тощо);

- стежити за діями особи, яка дістає документи, не відволікатися від виконання завдань та в будь-який спосіб бути готовим до відбиття нападу з боку особи, яка перевіряється;

- отримуючи документи, інші предмети від громадянина, не простягати свою руку в салон автомобіля і не нахилитися туди, запропонувати громадянину вийти або подати назовні необхідний предмет;

- у разі падіння документів на землю під час їх передачі працівнику поліції, він не повинен їх підіймати, а здійснити крок назад, посилити увагу та запропонувати особі підняти документи;

- отримавши документ для перевірки, тримати його на рівні очей таким чином, щоб контролювати дії особи, яка перевіряється, та прилеглу територію;

- поводитися з документами обережно (не м'яти і не загортати сторінки, оберегати від дощу і снігу, не забруднити руками). Якщо в документі містяться гроші, будь-які записки та інші папери або цінності, запропонувати власникові самому вилучити їх;

- звертати увагу на те, щоб наявна в документі фотокартка відповідала особі громадянина, а також на правильність заповнення всіх його граф, цілісність захисної сітки, термін дії документа;

- поставити власникові документа контрольні запитання, звіряючи відповіді з даними документа, що

посвідчує його особу. Якщо відповіді не збігаються або встановлено підроблення, особу необхідно затримати, доповісти старшому та викликати СОГ;

- не брати подані для перевірки документи рукою, якою Ви, як правило, дістаєте зброю;

- при перевірці документів руку, якою Ви, як правило, дістаєте зброю, тримати вільною;

- бути готовим до застосування фізичної сили і спеціальних засобів;

- не повертатися спиною до осіб, які знаходяться в автомобілі;

- не обманюватися послужливістю осіб, які перевіряються, стежити за їх поведінкою, особливо руками;

- не заходити в небезпечні зони і не ставати між працівником, який страхує, і особою, яка перевіряється, не виходити вперед в сектор можливої стрільби.

Будь-які спроби пасажирів витягнути що-небудь з кишень чи інших місць повинні насторожити співробітника і він повинен віддати розпорядження, що перешкоджає здійсненню цих дій. Не можна бути грубим або надмірно суворим. Будь-яка агресія з боку громадян, що сидять в автомобілі, дає підставу для припинення перевірки документів і затримання транспорту разом з людьми для ретельної перевірки. Перебуваючи на деякій відстані від зупиненого автомобіля, страхуючий працівник поліції повинен бути в постійній готовності вчасно зреагувати на небезпечні дії і, за необхідності, зробити постріл.

В разі, якщо заборонені предмети не знайдено, подякуйте водію та пасажиром за порозуміння та допомогу, після чого безпечно виведіть автомобіль до транспортного потоку.

У свою чергу, якщо знайдено заборонені предмети, виконайте ряд наступних заходів:

- призупиніть огляд на місці перевірки та закрийте доступ до блокпосту;

- подайте команду водіям автомобілів, які очікують перевірки, від'їхати на відстань понад 300 м та зайняти позицію за любим міцним укриттям;

- повідомте старшого групи прикриття та командира блокпосту про випадок;

- викличте групу розмінування;

- затримайте водія та всіх пасажирів авто до того часу поки ситуація не буде вирішена;

- по прибуттю відповідних спеціалістів та органів надайте їм допомогу у випадку потреби;

- надайте письмовий рапорт черговому підрозділу.

Певна специфіка притаманна **огляду фізичних осіб** на блокпосту. Швидкий (поверхневий) огляд зазвичай проводиться, коли: на блокпосту присутня велика кількість людей; як попередня дія перед детальним оглядом.

При цьому, процедура огляду здійснюється наступним чином:

- той кого оглядають повинен стояти з широко розставленими ногами та розведеними руками;

- огляд повинен проводитись з голови до ніг;

- особлива увага повинна приділятися нижній частині спини і від черевиків до колін, пахви також повинно бути перевірено;

- не можна проводити огляд поплескуванням по людині, тільки поглажуванням та здавлюванням;

- особливо повинні ретельно перевірятися широкі штани.
- обов'язковими для перевірки є головні убори, кишені, взуття, багаж і т.і.;
- переносні речі, або одяг, який знімається та має відношення до
- об'єкту огляду повинен бути окремо оглянутий ретельно.

Використання для огляду металодетектору є дуже ефективним і повинно здійснюватися вздовж тіла, торкаючись одягу.

Типовою помилкою тих, хто перевіряє документи є підхід до того хто перевіряється з лівої сторони. У такому разі правий бік знаходиться поза зором і саме правою рукою особа може вихопити зброю або гранату.

Детальний огляд залежить від ступені підозри об'єкту обшуку та наявності часу. Детальний огляд зазвичай проводиться: коли є підозра, що людина (транспортний засіб) перевозить заборонені предмети; отримано наказ (розпорядження) провести детальний огляд саме цієї людини (транспортного засобу).

При виявленні біля блокпоста або на блокпосту озброєних людей, яких неможливо ідентифікувати за розпізнавальними знаками та сигналами чи при встановленні їх неналежності шляхом відповіді пароля до сил та засобів, старший блокпоста подає команду "До бою", особовий склад займає вогневі позиції згідно з бойовим розрахунком, група огляду під прикриттям відходить на задалегідь підготовлені вогневі позиції та діє в складі підрозділу.

У разі несанкціонованого відкриття вогню, обстрілу зі стрілецької зброї, артилерійських систем, реактивних систем залпового вогню, інформації щодо дій

диверсійно-розвідувальних груп на відстані до 30 км від транспортних коридорів для переміщення населення, транспортних засобів чи безпосереднього обстрілу транспортного коридору, блокпостів напрямку руху перекривається. Блокпости припиняють свою роботу особовий склад займає кругову оборону, населення, яке знаходиться на місцях пропуску, евакуюються в безпечні місця (бліндажі, перекриття тощо), транспортні засоби не пропускаються.

При повідомленні, що машина, яка наближається до блокпоста, не зупиняється біля знаку "Стоп" і продовжує рух старший групи подає команду "Прорив" і керує діями групи згідно з бойовим розрахунком. Швидко встановлюється за ходом переміщення транспортного засобу засіб примусової зупинки, проводяться попереджувальні постріли і ведеться вогонь по колесах автомобіля. Особовий склад блокпосту забороняє рух транспорту і громадян в обох напрямках, перекриває можливі шляхи відходу водія (пасажирів) при зупинці транспортного засобу і знаходиться в готовності провести затримання порушника або застосувати зброю у випадку озброєного нападу. За необхідності старший групи проводить попереджувальний постріл. При отриманні сигналу про прорив старший блокпоста викликає особовий склад "До бою" і організовує його дії згідно з бойовим розрахунком.

РОЗДІЛ 5.

ОРГАНІЗАЦІЯ СЛУЖБИ НА РУХОМОМУ (МОБІЛЬНОМУ) ПОСТУ

Рухомий (мобільний) пост – це оснащений посиленням озброєнням, засобами бронезахисту, засобами зв'язку та спецзасобами наряд поліції на автомобілі, призначений для контролю за рухом транспорту і осіб на

автошляхах (державного та місцевого значення), в'їздах (виїздах) до населених пунктів, станцій, портів під час блокування (ізоляції) району надзвичайного стану, району бойових дій та затримання правопорушників, які намагаються об'їхати (обійти) стаціонарні блокпости.

Місце розташування рухомого (мобільного) посту обирається таким чином, щоб це було несподіванкою для громадян та водіїв транспортних засобів, що пересуваються. Після того, як місце розташування рухомого (мобільного) посту стане відомим, пост переміщується у інше місце (район) виконання завдань.

Особовий склад рухомого (мобільного) посту взаємодіє зі Збройними силами України, іншимивійськовими формуваннями та правоохоронними органами.

Основними завданнями мобільного посту є виявлення зброї, боєприпасів, вибухових, наркотичних та психотропних речовин, радіоактивних матеріалів й отруйних хімічних речовин, незаконно переміщених товарів, вантажів до району або з району проведення бойових дій, виявлення осіб, причетних до ДРГі злочинців, які перебувають у розшуку, забезпечення порядку перебування у визначеному районі осіб, не залучених до несення служби та військовослужбовців, працівників правоохоронних органів та інших осіб, які залучаються до проведення таких заходів, шляхом:

- зупинки транспортних засобів;
- перевірки документів у осіб, транспорту, вантажу;
- опитування осіб;
- поверхневої перевірки і огляду (особи, транспорту, вантажу/товару), вимоги залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу;
- застосування технічних приладів і технічних

засобів, що мають функції фото-і кінозйомки, відеозапису;

- перевірки дотримання обмежень особами, які перебувають під адміністративним наглядом та інших категорій осіб.

До складу рухомого (мобільного) посту входить поліцейський наряд, забезпечений службовим автотранспортом, озброєнням, засобами бронезахисту, засобами зв'язку та спецзасобами.

Чисельність особового складу, що залучається до несення служби на мобільному посту, складає від 3 та більше поліцейських, залежно від обсягів виконання службових завдань та ситуації, що склалася. Така чисельність може бути збільшена з урахуванням змін оперативної ситуації.

Старшим рухомого (мобільного) посту призначається поліцейський, якому підпорядковується весь особовий склад наряду. На старшого наряду покладається відповідальність за успішне виконання завдань, дотримання законності особовим складом під час несення служби, а також дотримання ними заходів особистої безпеки при поводженні зі зброєю.

Місце несення служби на мобільному блокпосту визначається з урахуванням місцевості та єдиної дислокації стаціонарних блокпостів та оперативної обстановки.

Поліцейський наряд забезпечується:

- службовим транспортом, озброєнням, засобами бронезахисту, засобами зв'язку, спецзасобами;

- дорожніми знаками (інформаційно-вказівними, обмеження швидкості руху, зупинки);

- жезлами для регулювання руху та світло відбиваючими жилетами;

- спеціальними засобами для примусової зупинки

транспорту.

Обов'язки особового складу поліцейського наряду щодо перевірки транспортних засобів:

- при зупинці транспортного засобу поліцейський зобов'язаний вказати місце стоянки, оголосити водію та пасажиром порядок їх дій;
- постійно оцінювати стан водія та пасажирів, їх можливості та наміри;
- затримувати осіб, які вчинили правопорушення і чинять злісну непокору законній вимозі поліцейського;
- при виявленні в транспортному засобі зброї, боєприпасів та інших заборонених речей, затримати водія (транспортний засіб), повідомляти на лінію «102», доповісти черговому відділу Національної поліції України.

Розстановка особового складу рухомого (мобільного) посту на місцевості повинна забезпечувати безпеку особового складу та безпечне вогневе прикриття.

Дії особового складу рухомого (мобільного) посту щодо перевірки (огляду) осіб. При перевірці документів, що посвідчують особу, старший поліцейського наряду особливу увагу звертає на: дійсність документів особи; відповідність документів на транспортний засіб та вантаж.

Під час перевірки документів поліцейський повинен:

- оглянути поданий документ, який посвідчує особу, установити його вид та відповідність установленому зразку; звірити фотокартку в документі з особою, яка надала його для перевірки;

- уважно оглянути сторінку з фотокарткою (чи не було її переклеювання), перевірити, чи немає орієнтування стосовно даної особи або щодо викраденого документу;

- установити, в якому населеному пункті зареєстрована особа, з'ясувати, з якою метою вона

прибуває до району розташування посту.

Рекомендується під час здійснення перевірки задавати власникові документів контрольні питання, звіряючи з даними наданих документів. Доречним є перевірка документів осіб у мобільному застосунку «Дія». Якщо відповіді неточні або виявлені підробки, громадянин затримується, старший поліцейського наряду надає команду взяти правопорушника під охорону до прибуття слідчо-оперативної групи місцевого відділу або відділення поліції.

РОЗДІЛ 6. ТАКТИКА ДІЙ З ВІДБИТТЯ НАПАДУ НА БЛОКПОСТ

Підрозділ, який забезпечує охорону і оборону блокпосту має ряд переваг, що визначають обороноздатність опорного пункту:

- час на завчасну підготовку до оборони;
- час та можливість спорудити достатні оборонні конструкції та інженерні укріплені позиції;
- можливість накопичити достатню кількість боєкомплекту та іншого забезпечення для тривалої оборони;
- аналіз ефективності застосування наявних вогневих засобів підрозділу блокпоста;
- ефективне налагодження постійного зв'язку між оборонними позиціями для ефективного керування вогнем;
- визначення заздалегідь пристріляних секторів та районів у ймовірних напрямках нападу;
- маскування вогневих та оборонних позицій

опорного пункту;

- використання вигідних властивостей місцевості;
- створення загороджувальних конструкцій із колючого дроту, сіткита інших доступних матеріалів;
- завчасне облаштування сигнальних, мінних та вибухових загороджень;
- можливості оперативного залучення резерву до оборони блокпоста;
- сприятливі умови для тилового та технічного забезпечення сил ізасобів;

● використання допомоги місцевого населення, отримання розвідданих про імовірні напади та провокації.

Під час планування оборони блокпоста необхідно:

- створити відповідну оборону, яка б забезпечувала нарощування протидії противнику;
- налагодити надійний зв'язок між сусідніми укріпленими позиціями, блокпостами, опорними пунктами;
- постійно контролювати систему кругового спостереження за прилеглими територіями;

За кожним співробітником, залежно від функцій, які він виконує, закріплюється його стрілецька позиція у разі нападу на блокпост (прицільної стрільби чи вибухів). У такому випадку працівник Національної поліції, нахилиючись до землі, швидко біжить до укриття. Слід рівномірно розподілитись на оборонній позиції. Далі необхідно швидко з'ясувати обставини ситуації, що склалась, діяти злагоджено, відповідно до наказів командира. Забороняється відкривати вогонь на осліп, чи вести хаотичний вогонь по місцевості.

Старший блокпосту повинен негайно доповісти про

обстріл, його характер, інтенсивність та напрямок. За наявності активного ворожого обстрілу не слід залишатись тривалий час на одній стрілецькій позиції.

Боезапас на блокпості обмежений, тому вогонь у відповідь необхідно вести поодинокими прицільними пострілами або короткими чергами. За наявності на блокпості важкого чи великокаліберного озброєння, не варто поспішати його застосовувати, якщо для відбиття нападу достатньо легкої стрілецької зброї.

Противник може розпочинати провокативні обстріли для виявлення вогневої потужності блокпоста, позицій автоматичних гранатометів та великокаліберних кулеметів. На території блокпосту повинно бути декілька місць для рівномірно розподіленого зберігання боєприпасів. Для забезпечення швидкої та ефективної відповіді нападникам місцевість довкола блокпоста слід заздалегідь пристріляти з усіх наявних типів озброєння.

У разі нападу особовий склад блокпоста зможе вести прицільний вогонь на пристріляні відстані та сектори. Відстані навколо блокпоста слід виміряти метром, а на певних дистанціях встановити видимі знаки-орієнтири (камені, кущі, зрубані стовбури тощо), що позначають відстані до цих предметів.

У разі оборони від інтенсивного нападу слід пам'ятати, що атакуючі спробують «загнати» особовий склад блокпосту до приміщень блокпоста, позбавити їх можливості маневру, закидати блокпост гранатами (достатньо 400 м), розстріляти з гранатометів і мінометів, або вести бій на витрачання всього боєкомплекту. Тому необхідно заздалегідь підготувати шляхи для виходу з блокпосту. Якщо повноцінні траншеї викопати не можливо, то слід підготувати хоча б ходи для переповзання.

Додаток 1.**Приблизний алгоритм дій
працівників поліції, які несуть службу на блокпостах**

Несення служби працівниками поліції на блокпосту здійснюється у форменому одязі, екіпірованому засобами індивідуального захисту та автоматичною зброєю. Група догляду повинна складати не менше двох осіб.

При перевірці транспортних засобів, які перетинають блокпост, здійснюється паспортний контроль водія та усіх пасажирів:

1. Перевіряючи документи, працівник поліції повинен звертати увагу на такі обставини:

- підійти до автомобіля необхідно ззаду, знаходитися збоку в півтора кроках від нього, з урахуванням амплітуди дверей, що відкриваються;

- запропонувати заглушити двигун і включити внутрішнє освітлення. У разі відмови включити освітлення провести огляд салону за допомогою ліхтарика, намагаючись не засліплювати пасажирів. Звернути увагу на підозрілі предмети, наказати перекласти їх поза межами досяжності. Не сідати в машину і не виходити на лінію можливої стрільби підозрюваної особи;

- здійснювати перевірку документів необхідно зі страховкою колеги, який знаходиться за правими дверима автомобіля в п'яти кроках і готовий до застосування вогнепальної зброї;

- підходячи до особи, працівник, який страхує, і працівник, який перевіряє документи, повинні оглянути зовнішній вигляд одягу і визначитися, чи можлива наявність зброї під одягом особи, в якій перевіряють документи (випуклість на місці внутрішніх кишень піджака, біля поясу, нервово притискання ліктя до тулуба), а також звернути увагу на її психологічний стан (спітніння, тремтіння рук, опускання очей додолу, озирання тощо);

- стежити за діями особи, яка дістає документи,

не відволікатися від виконання завдань та в будь-який спосіб бути готовим до відбиття нападу з боку особи, яка перевіряється;

- отримуючи документи, інші предмети від громадянина, не простягати свою руку в салон автомобіля і не нахилятися туди, запропонувати громадянину вийти або подати назовні необхідний предмет;

- у разі падіння документів на землю під час їх передачі працівнику поліції, він не повинен їх підіймати, а здійснити крок назад, посилити увагу та запропонувати особі підняти документи;

- отримавши документ для перевірки, тримати його на рівні очей таким чином, щоб контролювати дії особи, яка перевіряється, та прилеглу територію;

- поводитися з документами обережно (не м'яти і не загортати сторінки, оберігати від дощу і снігу, не забруднити руками). Якщо в документі містяться гроші, будь-які записки та інші папери або цінності, запропонувати власникові самому вилучити їх; звертати увагу на те, щоб наявна в документі фотокартка відповідала особі громадянина, а також на правильність заповнення всіх його граф, цілісність захисної сітки, термін дії документа;

- поставити власникові документа контрольні запитання, звіряючи відповіді з даними документа, що посвідчує його особу. Якщо відповіді не збігаються або встановлено підроблення, особу необхідно затримати, доповісти старшому та викликати СОГ;

- не брати подані для перевірки документи рукою, якою Ви, як правило, дістаєте зброю;

- при перевірці документів рукою, якою Ви, як правило, дістаєте зброю, тримати вільною;

- бути готовим до застосування фізичної сили і спеціальних засобів;

- не повертатися спиною до осіб, які знаходяться

в автомашині;

- не обманюватися послужливістю осіб, які перевіряються, стежити за їх поведінкою, особливо руками;

- не заходити в небезпечні зони і не ставати між працівником, який страхує, і особою, яка перевіряється, не виходити вперед в сектор можливої стрільби.

Будь-які спроби пасажирів витягнути що-небудь з кишень чи інших місць повинні насторожити співробітника і він повинен віддати розпорядження, що перешкоджає здійсненню цих дій. Не можна бути грубим або надмірно суворим. Будь-яка агресія з боку громадян, що сидять в автомобілі, дає підставу для припинення перевірки документів і затримання транспорту разом з людьми для ретельної перевірки. Перебуваючи на деякій відстані від зупиненого автомобіля, страхуючий працівник повинен бути в постійній готовності вчасно зреагувати на небезпечні дії і, за необхідності, зробити постріл.

2. Перевірка транспортних засобів:

- група догляду, яка знаходиться на автодорозі, проводить лише біглий огляд транспортних засобів, які перетинають стаціонарні блокпости (огляд зовні), а ретельний та спеціальний догляд проводити щодо осіб, транспортних засобів, в яких виникає підозра або мається інформація про перевезення ними зброї, боєприпасів, вибухових речовин, пристроїв та інших заборонених речей, предметів до обігу. Для проведення зазначених заходів кожний блокпост повинен бути обладнаний майданчиками для догляду та модульною спорудою з технічними засобами.

- група догляду (працівники поліції), у якої виникла потреба (підозра) в ретельній перевірці осіб або транспортного засобу, повідомляє про це старшому зміни (блокпосту) та спрямовує його до місця проведення догляду.

- старший блокпосту зустрічає зазначений транспортний засіб разом з групою ретельного догляду (не менш ніж дві особи).

3.Послідовність огляду транспортних засобів:

- двигун (звертається увага на електричні дроти, за допомогою дзеркала оглядаються важкодоступні місця);пасажирський салон (оглядаються сонцезахисні щитки, спинки сидінь, під сидіннями і килимками, кишені у дверцятах, магнітофон, речова скринька, при цьому не торкаються перемикачів або інших підозрілих предметів, при виявленні останніх викликається СОГ);

- багажник (перевіряється весь багажник, у тому числі, місце кріплення запасного колеса, звертається увага на клунки, конверти, газети);

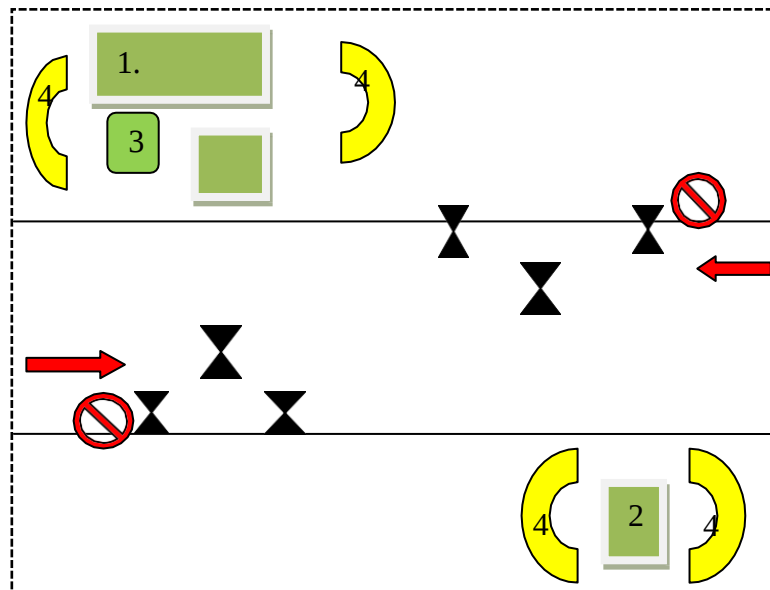
- шасі (оглядаються бампери, колісні ковпаки та ободи,застосовується інспекційне дзеркало для огляду під машиною);

- вантаж (для перевірки вантажу застосовують металеві стрижні).

Варіант взаємодії при огляді автомобіля:

Склад наряду, який перевіряє одну одиницю автотранспорту, повинен бути не менше 3 осіб: старший, працівник, який перевіряє машину, працівник, який прикриває. Місцезнаходження старшого - праворуч збоку і в 4-5 м позаду машини, яку перевіряють, таким чином, він страхує себе від різкого наїзду заднім ходом і контролює праву сторону автомобіля. Він не втручається в процес перевірки. Його завдання - прикрити вогнем перевіряючого. Третій працівник (який виконує функції прикриття) - автоматник - знаходиться від автотранспорту, що перевіряється, на безпечній для себе відстані спереду по ходу руху. Позиція автоматника повинна мати хороший огляд для ведення дієвого вогню на поразку. Автоматник повинен знаходитися на такій відстані від основної групи, щоб він міг бачити (і бажано чути) все, що відбувається на місці перевірки.

ПРИБЛИЗНА СХЕМА РОЗТАШУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ НА БЛОКПОСТУ

Умовні позначення:

1. Місце розташування особового складу
2. Місце розташування чергових змін
3. Броньована техніка
4. Окопи

Залізобетонні блоки

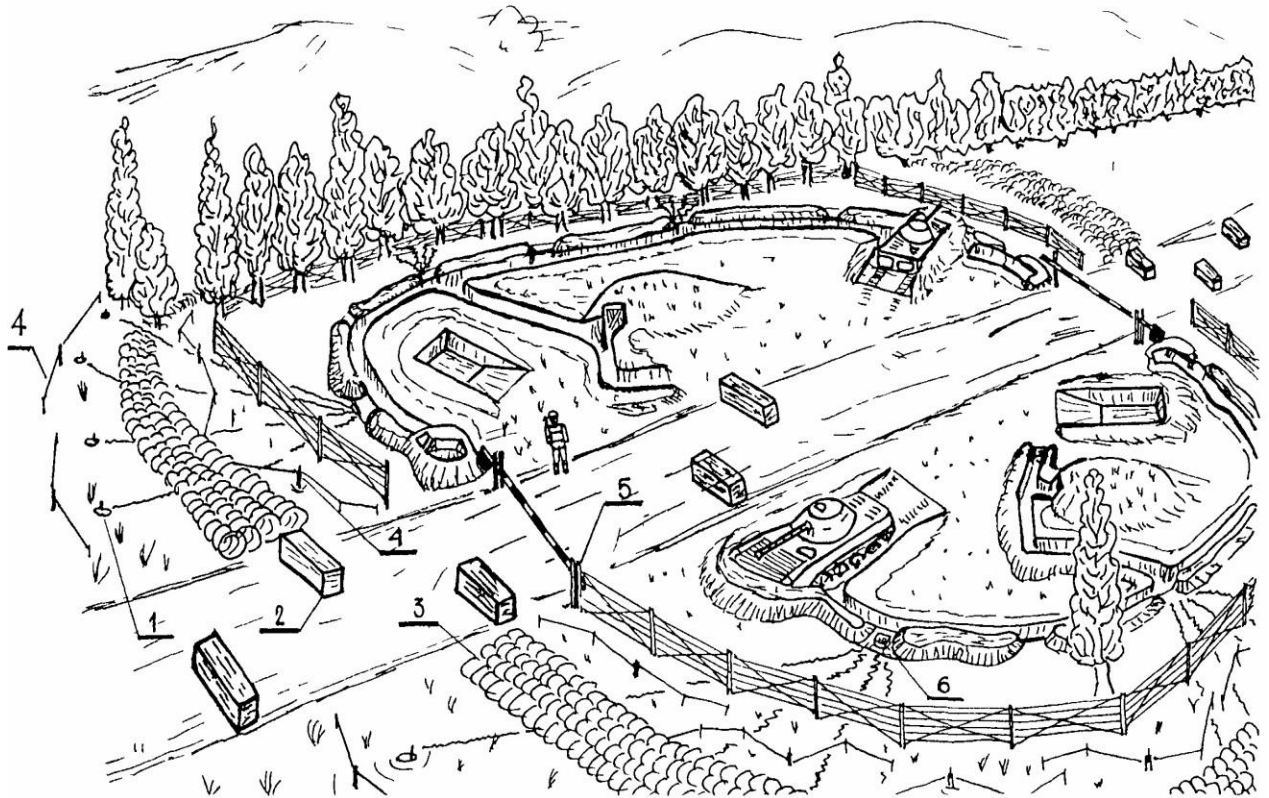
Дорожні знаки

Напрямок руху транспорту

Додаток 3.

**Приблизна схема
розміщення стаціонарного
блокпосту**

Умовні позначення

1. Дистанційні мінні загородження;
2. Бетонні блоки для знижень швидкості руху транспорту;
3. Зовнішнє огороження зі спіральним дротяним загородженням;
4. Розтяжки та сигнальні міни;
5. Дистанційно керований легкий шлагбаум;
6. Позиція для бойової техніки та особового складу.

Навчально-практичне видання

Албул Сергій Володимирович
Кузніченко Сергій Олександрович
Юлдашев Валерій Валерійович

**ОРГАНІЗАЦІЯ І ТАКТИКА НЕСЕННЯ СЛУЖБИ
НА БЛОКПОСТАХ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
УКРАЇНИ**

Методичні рекомендації

Підписано до друку 14.03.2022. Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Гарнітура «TimesNewRoman». Друк цифровий. Ум. друк. арк. 3,25
Видавництво ОДУВС
Наклад 100 прим.
м. Одеса, вул. Успенська, 1.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.